

Paul Ricoeur (1913-2005) a bocsánatról:

„E kettős talány szeli keresztül a múlt megjelenítésének rejtélyét, amennyiben a vétek és a megbocsátás hatásai újraszövik a történelem és emlékezet minden alkotó tevékenységét, miközben sajátosan megjelölik a felejtést. Viszont, ha a vétek adja a megbocsátás lehetőségét, akkor a megbocsátás méltó helyének ajánlása adja az egész epilógus hangnemét. E hangnem a múlt reprezentációjának eszkatológiájáé. A megbocsátás – ha van jelentése, és létezik – alkotja az emlékezet, történelem, felejtés közös horizontját. Mindig megkésve, a horizont kicsúszik a tekintetünk látóteréből. Nehézzé teszi a megbocsátást: nem könnyűvé, de nem is lehetetlenné. A befejezetlenség pecsétjét helyezi az egész vállalkozásra.” (RICOEUR, Paul: *La mémoire, l'histoire, l'oubli*, – továbbiakban: MHO – Éditions du Seuil, Paris, 2000, 593.)

„Az illeítés itt azt a magaslatot jelöli, ahonnan a bocsánatot meghirdetik, anélkül azonban, hogy ezt a magaslatot túl gyorsan kapcsolnánk valakihez, aki annak abszolút alanya. E meghirdetés forrása kétségtelenül nem kevesebb, mint egy személy, abban az értelemben, hogy ez maga a perszonalizáció forrása [...]. Ez a hang a magasból származik, ahogyan a vétek megvallása az ipszeitás kikutathatatlan mélységeiből tör elő. Csendes ez a hang, de nem néma. Csendes, mert nem rikácsol, mint a haragosoké, de nem néma, mert vannak szavai. A hozzá méltó diskurzus valójában szakrális beszéd, himnusz. A magasztalás és az ünneplés beszéde. Azt mondja: il y a, es gibt, there is... van a bocsánat, miközben az „a” névelő az illeítást jelöli. Mert a himnusznak nincs szüksége arra, hogy megmondja, ki bocsát meg és kinek. Van a bocsánat, mint ahogyan van az öröm, ahogyan van bölcsesség, bolondság, szerelem. Igen, a szerelem. A bocsánat ugyanebből a fajtából való.” (MHO, 604-605. – fordítás: VISKY Sándor Béla: *A filozófia keresztje, A megbocsátás problémája Vladimir Jankélévitch morálfilozófiájában*, Exit, Kolozsvár, 2016, 202.)

„És mi van a láthatatlan erővel, mely egyesíti a bevallás és a megbocsátás diskurzusának két aktusát? A feltételezett egyezés e véletlenszerű karaktere abból a vertikálisnak mondható aszimmetriából származik, melyet igyekszik elfedni a csere kölcsönössége: valójában a bocsánat a magasság és a mélység közti teret szeli át, azt a teret, mely a megbocsátás lelkének fensége és a bűnösség szakadéka közt tátong. Ez az aszimmetria alapvető a bocsánat egyenletében. Kísér bennünket, mint egy rejtély, melynek kifürkészését sosem tudjuk befejezni.” (MHO 626.)

„Kell-e tehát (jobban) megérteni, hogy maga az emlékezés munkája és a gyász munkája egyaránt a felejtés?” (MHO 656.)

„Micsoda »isteni szórakozottság« – ahogy Kierkegaard nevezi el ezt a »búfelejtést«, hogy megkülönböztesse a hétköznapi szórakozottságtól – képes az embert odáig vezetni, hogy már csak szemlélje, »milyen csodálatos embernek lenni«?

A gondtalan emlékezet a gondos emlékezet horizontján: ez a közös lelke a feledékeny és a nem feledékeny emlékezetnek.

A bocsánat eme utolsó *inkognitójának* jegyében a bölcsességnek az Énekek Énekében elhangzó szavára, »erős a szeretet, mint a halál« lehetne visszhang: a megtartó felejtés, mondhatnánk tehát erős, mint az eltörlő felejtés.” (MHO 656.)

„A bocsánat területére belépni nem más, mint elfogadni, hogy meg kell küzdenünk a megbocsáthatatlan mindig nyitott lehetőségével. A bocsánat kérése nem jelenti azt, hogy a másik tartozik nekünk megbocsátani. E fenntartások árán nyilvánul meg a bocsánat nagysága. Ebben tárul föl annak tágassága, amit az ajándék ökonómiájának nevezünk – amennyiben ezt a bővelkedés logikájával jellemezzük, mely megkülönbözteti a szeretetet az igazságosság kölcsönösségének logikájától.” (RICOEUR, Paul: *Le pardon peut-il guérir?* in *Esprit* 1995 mars/avril, 81.)

2026. 01. 22.